
Jaufré - romanç

Autor:

Data de publicació: 20-07-2021

El romanç de Jaufré és una novel·la del cicle artús en vers, en occità, amb 10.956 versos octosíl·labs, escrits a finals del segle xii o principis del segle xiii. L'heroi, Jaufré fill de Doson, és en realitat Girflet, fill de Do, un dels cavallers de la Taula Rodona². És l'única novel·la artúvica conservada en occità (amb Blandin de Cornouaille, més aviat considerada com un conte de fades relacionat amb la matèria de Bretanya).

El romanç de Jaufré 1 és una novel·la del cicle artús en vers, en occità, amb 10.956 versos octosíl·labs, escrits a finals del segle xii o principis del segle xiii. L'heroi, Jaufré fill de Doson, és en realitat Girflet, fill de Do, un dels cavallers de la Taula Rodona². És l'única novel·la artúvica conservada en occità (amb Blandin de Cornouaille, més aviat considerada com un conte de fades relacionat amb la matèria de Bretanya).

història

La novel·la comença a la cort del rei Artús, a Carduel, en la Pentecosta. El rei que va escoltar la missa, envoltat dels seus cavallers, declara que no s'asseurà a la taula fins que no hagi viscut una nova aventura i porta la cort al bosc de Brocéliande: allà, una bèstia enorme terroritza els camperols; Artús agafa la bèstia per les banyes, però les seves mans s'hi enganxen. La bèstia camina per tot el país amb el rei penjat de les seves banyes, sense que ningú el pugui alliberar, i després es dona a conèixer com un encantador cavaller de la cort.

De tornada al palau, apareix el jove escuder Jaufré, demana a Artús que el converteixi en cavaller. Després sorgeix un guerrer a cavall, anomenat Taulat de Rougemont: mata un cavaller i el deixa mort als peus de la reina insultant el rei. Ningú s'atreveix a perseguir-lo. Jaufré demana ser cavaller in situ per recollir l'insult. Artús hi està d'acord.

Jaufré aconsegueix en la seva recerca una sèrie de gestes glorioses: va venjar en singular combat dos cavallers assassinats i un altre ferit per l'orgullós Estout de Verfeuil; posa en acció tot tipus de criminals: dos cavallers, un sergent i dos leprosos, un dels quals va robar els nens perquè l'altre pogués banyar-se en la seva sang; s'enfronta a un cavaller negre que apareix i desapareix en diferents llocs: és el dimoni qui fuig quan un ermità el ruixa amb aigua beneïda; allibera un centenar de presoners innocents a qui envia a Artur com a prova de la seva valentia.

Un dia, cansat, entra a descansar a l'hort del Castell de Montbrun, i s'adorm allà. És portat tot dormint davant de Brunissenda³, la dama del castell. S'estimen els un a l'altre. El pare de Brunissenda havia estat empresonat durant set anys pel mateix Taulat. Jaufré finalment el derrota, torna l'alegria a tot el país, i se'n va amb Brunissenda amb qui s'ha de casar a la cort d'Artús.

Pel camí, atret pels crits d'una senyora ofegada, se submergeix en una font encantada i es troba a l'inframón d'una fada, on ha de lluitar per defensar la dama contra el cavaller "Felon". Ell la lliura, torna a la terra, i va a Carduel amb Brunissenda, on se celebra el seu matrimoni.

Autor, data i particularitats

L'autor és anònim. Pot haver-hi hagut dos autors: al final, es demana resar "per qui va començar l'obra i qui la va completar", i una eulogia del rei d'Aragó en els versos 2616-2630 podria marcar la intervenció d'un segon poeta. Però cap argument és decisiu⁴.

Pel que fa a la data, el romanç de Jaufré està dedicat a un rei d'Aragó: ha estat identificat com a Alfons II, rei de 1162 a 1196, que data de la novel·la de finals del segle XII i podria convertir-se en una de les fonts de Chrétien de Troyes.⁵, o com a Jaume I, rei de 1213 a 1276, que data l'obra de principis del segle XIII, al voltant de 12306. Actualment, els especialistes coincideixen en les cites tardanes: per exemple per a Michel Zink⁴, la novel·la arriba tard pel coneixement del seu autor sobre l'obra de Chrétien de Troyes, així com per la clara distància crítica del rei Artús, ridiculitzada al principi i al final de la novel·la, que reflecteix "una certa alè d'aventures"⁷.

El nom de la reina en c. 2870 és Guilmier: el roman de Jaufré és l'única novel·la artúrica on l'esposa d'Artur, normalment anomenada Guinevere en francès (Ginebra en occità), porta aquest nom (Guillaumette).

Posteritat de la novel·la

El text va ser transmès per quatre manuscrits de finals del segle XIII i XIV, així com per quatre fragments conservats en fons arxivístics⁸.

La novel·la està adaptada a prosa al segle XVI en francès per Claude Platin sota el títol *L'hystoire de Giglan filz de messire Gauvain* que va ser rei de Gal·les. I de Geoffroy de Maience el seu compaignon, ambdós cavallers de la Taula Rodona, publicat a Lió per Claude Nourry al voltant de 1530, després el 1539 per Gilles i Jaques Huguetan. L'adaptació barreja el romanç de Jaufré i un altre text medieval, *Le Bel Inconnu*. El text de La novel·la de Jaufré després d'aquesta adaptació es va publicar el 1777 sota el títol *Geoffrey de Magúncia* i en forma resumida de 18 pàgines a la Biblioteca Universal de Novel·les⁹.

a Espanya, una adaptació en prosa i castellà apareix al segle XVI sota el títol *Crónica de los notables caballeros Tablante de Ricamonte*¹⁰ y Jofre, hijo del conde don Asón, amb moltes reedicions fins a principis del segle XIX, especialment en l'edició popular⁹. Aquesta popularitat de l'obra a la península Ibèrica la fa coneguda a les Filipines, on hi ha una versió en Tagalog¹¹.

A mitjan segle XIX, el text reapareix a França en un llibre il·lustrat de luxe: *Les aventures del cavaller Jaufré i la bella Brunissende*, Librairie Nouvelle, París, 1856 (reeditat el 1876): el text traduït per Jean-Bernard Mary-Lafon s'il·lustra amb 20 gravats després de Gustave Doré^{12,13}. La novel·la va ser traduïda a l'anglès el mateix any per Alfred Elwes sota el títol *Jaufrý the Knight and the Fair Brunissende - A Tale of the Times of King Arthur* i publicada a Londres per Addey, amb il·lustracions de Doré¹⁴; una edició aparegut el 1857 a Nova York amb el mateix títol¹⁵.

Les aventures du chevalier Jaufré : une adaptation pour enfants en occitan moderne, CRDP de Montpellier, coll. « Els camins de la vida », 2009.

Notes i referències

? o Novel·la de Jaufré

? Revenir plus haut en :un i b Catalina Gîrbea, "De Girflet à Jaufré ou le possible apport provençal dans le devenir d'un personnage arthurien", a *L'entre-deux-langues, colloque*, Université de Bucarest, 13-14 mai 2005 [arxiu]

? És a dir, "Brown", que regna sobre un castell fosc (Montbrun). També hi ha l'ortografia Brunessen.

? Revenir plus haut en :un i b *Le roman de Jaufré*, trans. Michel Zink, a *La légende arthurienne*, Laffont, coll. « Bouquins », París, 1989, p. 841-922.

? Rita Lejeune, "Sobre la datació de Jaufré. Le roman de Jaufré, font de Chrétien de Troyes", a *Revue belge de philologie et d'histoire*, 21, 1953, p. 717-747.

? Datació proposada per Clovis Brunel en la seva edició, *Jaufré. Arthurien du XIIIe siècle en vers provençaux*, Société des anciens textes français, París, 1943.

? Vegeu també Emmanuelle Baumgartner, « Le Roman au XIIe et XIIIe siècles dans la littérature occitane », a *Le Roman jusqu'à la fin du XIIIe siècle*, ed. Jean Frappier et Reinhold Grimm, Carl Winter, Heidelberg, 1978, p. 627-634.

? Llista de manuscrits del lloc web d'Arlima [arxiu]

? Revenir plus haut en :un i b Charlotte Huet, "Brève étude comparée du devenir et de la circulation d'un texte populaire: l'histoire de Jaufré, son évolution en Espagne et France", a *Culturas Populares. Revista Electrónica*, gener-abril 2006, 16 p. [arxiu]

? Taulat de Rougemont.

? Dean S. Fansler, "Romanços mètrics a filipines", a *The Journal of American Folklore*, vol. 29, 1916, 217-222 pàg. [arxiu]

? Georges Vicar, *Manuel de l'amateur de livres du XIXe siècle : 1801-1893*, París, 1894-1920, vol. 2, col. 884 et 885.

? Llegir a Google books [arxiu]

? l'edició de Londres (1856) en llibres de Google [arxiu]

? l'edició de Nova York (1857) a Google books [arxiu]

Jaufré. Roman arthurien du XIIIe siècle en vers provençaux, ed. Clovis Brunel, Société des anciens textes français, Paris, 1943.

Le Roman de Jaufré, dans Les troubadours, texte et traduction de René Lavaud et René Nelli, Desclée de Brouwer, coll. « Bibliothèque européenne », Bruges, 1960, rééd. Paris, 2000, p. 17-611.

Jaufré. Poema arturiano en lingua d'oc (passi scelti), ed. G. G. Ferrero, Gheroni, Torí, 1961.

Edició online de Charmaine Lee, al web Repertorio Informatizzo dell' Antica Letteratura Catalana (RIALC), 2002 [arxiu]

Jaufré, ed. Charmaine Lee, Carocci, coll. « Biblioteca medievale », 105, Roma, 2006.

Le roman de Jaufré, trans. Michel Zink, a La Légende arthurienne. Le Graal et la Table ronde, Laffont, coll. « Bouquins », Paris, 1989, p. 841-922 (extraits).

Estudis

M. de Riquer, « Los problemas del roman provenzal de Jaufré », a Recueil de travaux offerts à M. Clovis Brunel par ses amis, collègues et élèves, École des chartes, coll. « Mémoires et Documents », 12, 1955, t. 2, p. 435-461.

J.C. Juchet, « Le roman à nu : Jaufré », a Littérature, 74, 1989, pàg.

G. Pinkernell, « Zur Datierung des provenzalischen Jaufré-Romans », a Zeitschrift für romanische Philologie, 88, 1972, pàg.

Nikki L. Kaltenbach, Le « Roman de Jaufré » : una anàlisi jungiana, Peter Lang, coll. « Estudis en humanitats : literatura, política, societat », 30, Berna, 1998.

Caroline D. Eckhardt, "Reading Jaufré: Comedy and Interpretation in a Medieval Cliff-Hanger", a The Comparatist, vol. 33, maig 2009, pàg.

Margherita Lecco, Studi sul romanzo del XIII secolo, Alessandria [Itàlia], Edizioni dell'Orso, 2003.

Laurent Alibert, Le Roman de Jaufré et les Narty Kaddžytæ, modalités du merveilleux et structures indo-européennes, Paris, Campió ("NBMA" 116), 2015.

Enllaços externs

Registres

d'autoritats: Arxiu d'autoritat internacional virtual Bibliothèque nationale de France (dades) Sistema de documentació universitària Biblioteca del Congrès WorldCat

Il·lustracions del manuscrit francès 2164 de la Bibliothèque nationale de France [arxiu]